

ПАРТНЕРСТВО ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ АДАПТАЦІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ В НПП «ГОЛОСІЇВСЬКИЙ»

Проблема фізичної та психологічної реабілітації ветеранів є надзвичайно актуальною для сучасної України. У контексті сталого розвитку та формування нової культури партнерств особливе місце займають природоохоронні території, які можуть виступати не лише середовищем збереження біорізноманіття, а й простором для соціальної адаптації та відновлення здоров'я. Національні природні парки та інші об'єкти природно-заповідного фонду України мають унікальний потенціал для створення інноваційних програм реабілітації, що поєднують природні ресурси з освітніми, культурними та соціальними практиками. Досвід світових природоохоронних територій свідчить, що партнерство між державними структурами, неурядовими організаціями, медичними установами, університетами та громадами може забезпечити нові формати підтримки ветеранів, спрямовані на відновлення фізичного стану, психологічної рівноваги та соціальної інтеграції. У цих тезах розглядається приклад НПП «Голосіївський», який, працюючи в умовах великого міста, формує власну модель співпраці для підтримки ветеранів, використовуючи властивості природи, партнерські ресурси та досвід еколого-просвітницької роботи. НПП «Голосіївський» уже реалізує низку ініціатив, які можуть бути адаптовані або розширені для реабілітації ветеранів. Зокрема, мова йде про спортивно-оздоровчі можливості для ветеранів та дітей, що постраждали внаслідок війни. Завдяки кооперації зусиль парку з Національним університетом фізичного виховання і спорту України, Національною дитячою спеціалізованою лікарнею «Охматдит» та місцевим бізнесом лише у зимній період 2024-2025 рр. більше 1000 ветеранів та дітей пройшли фізичну реабілітацію та адаптацію. Усі заходи проводились під наглядом фахівців реабілітологів та спеціалізованих тренерів.

Потреба проведення подібних заходів залишається актуальною цілорічно і має довгостроковий характер з огляду на масштаби і тривалість війни в Україні. Маючи ресурси і розуміючи важливість надання можливостей для фізичної реабілітації та адаптації, відкривається перспектива створення умов для проведення подібних заходів і у літній період року, що, в свою чергу, вже призвело до залучення ширшого кола сторін і експертів. Важливо сказати, що окрім участі фахівців з фізичної реабілітації та адаптації, подібні заходи не можуть розпочинатись без експертизи науковців. Тому запровадження усіх активностей розпочиналось виключно після аналізу впливів і ризиків для екосистем парку на науково-технічній раді при НПП «Голосіївський» та на основі попередніх обстежень перспективних ділянок.

Однією з потенційно корисних практик є організація терапевтичних прогулянок серед лісових масивів, зосереджених на сенсорній взаємодії з природою: слуханні птахів, відчутті запахів лісу, спостереження за змінами сезонів. Такий підхід набув визнання в міжнародних програмах еко-терапії, оскільки контакт із природним середовищем має доказовий ефект на зменшення симптомів посттравматичного стресового розладу. Крім того, парк може залучати професійних фахівців з фізичної терапії та психологів для спільної розробки та проведення курсів тілесної практики (зокрема йоготерапії, дихальних вправ) і арт-терапії на відкритому повітрі. Ці програми, учасниками яких стають і ветерани, і громадські волонтери, дозволяють формувати сталу співпрацю, відчуття приналежності до природи і суспільства, що є важливим елементом трансформаційного навчання та соціальної інтеграції.

У 2021-2022 рр. спільно з ГО «Друге Життя» парк здійснив соціологічне дослідження, в рамках якого було проведено опитування людей з порушеннями опорно-рухового апарату на предмет доступності природних екосистем та потреб цільової фокус-групи. Сьогодні ці дані лягають в основу розробки безбар'єрних еколого-туристичних маршрутів та рекреаційних ділянок на території парку. Одним із ключових викликів при цьому ми бачимо досягнення балансу між адаптацією природної екосистеми під безбар'єрні умови та збереженням цілісності та естетичної краси природних комплексів. Робота над цим розпочата і у напрямку залучення експертів з фізичної адаптації, фахівців з психологічної адаптації та освітян-інтерпретаторів природи.

На нашу думку, природоохоронні території здатні виконувати важливу соціальну функцію – бути середовищем для реабілітації та соціальної інтеграції. В умовах сучасних викликів сталого розвитку взаємодія між різними стейкхолдерами дозволяє найбільш ефективно реалізовувати інноваційні програми, у яких природа стає інструментом відновлення. Партнерські взаємодії створюють мережу, в якій об'єднуються ресурси державних і громадських структур, наукових і медичних закладів, бізнесу та волонтерів. У результаті формується унікальна модель, що поєднує екологічні, освітні та соціальні цінності, забезпечуючи нові підходи до підтримки людей, які потребують відновлення. Такий досвід може стати прикладом для інших природоохоронних територій України та світу, сприяючи розвитку інноваційних практик і зміцненню культури партнерств задля сталого майбутнього.